

На основу Одлуке о чувању и одржавању знаменитог места Бранковина ("Сл. гласник општине Ваљево" бр. 3/01, 1/02,4/05 и 10/06 и "Сл. гласник града Ваљева" бр. 9/11), Народни музеј Ваљево, као старалац Знаменитог места Бранковина подноси

ИЗВЕШТАЈ
О
АКТИВНОСТИМА РЕАЛИЗОВАНИМ
ТОКОМ 2017. ГОДИНЕ
У ОКВИРУ ИСТОРИЈСКОГ СПОМЕН КОМПЛЕКСА
„ЗНАМЕНИТО МЕСТО БРАНКОВИНА“

Извештај садржи:

- 1. УВОДНА РЕКАПИТУЛАЦИЈА (стр. 3)**
- 2. ОПШТИ ПРИКАЗ (стр. 4)**
- 3. ПОСЕТА (стр. 5)**
 - 3.1. Укупна посета (стр. 5)**
 - 3.2. Регистрована посета (стр. 5)**
 - 3.3. Посета претходних година (стр. 5)**
- 4. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ (стр. 6)**
- 5. ПОСТОЈЕЋИ ПРОБЛЕМИ (стр. 6)**
- 6. ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ (стр. 7)**
 - 6.1. Финансијски пресек (стр. 7)**
 - 6.2. Структура расхода (стр. 7)**

1. УВОДНА РЕКАПИТУЛАЦИЈА

Током 2017. године Историјски спомен комплекс *Знаменито место Бранковина* је посетило више од 36.000 посетилаца, а у његовом делу са музејским поставкама је регистровано 31.000 посетилаца (у 2014. години – 19.000, у 2015 - 24.000, а у 2016 – 29.000).

Током целе године Комплекс је функционисао у потпуности на принципу самофинансирања, што значи да је рад зависан од сезонског утицаја посете, пре свега ученика, екскурзиониста током два дела сезоне ескурзија: април – јуни и септембар – октобар, са шпице у мају и полушпицем у октобру. Највећи број посетилаца био је из Србије, а од 2016. године је уочен и поновни долазак екскурзија из Републике Српске.

Посетиоци се у Бранковини задржавају оквирно око један сат, колико им је потребно да обиђу све садржаје комплекса, и потом одлазе, будући да не постоје други садржаји који би их задржали (пре свега неопходни услужни објекти важни за додатну, а од стране посетилаца очекивану угодност посете и вишесатни боравак). Тај недостатак додатних садржаја утиче и на долазак индивидуалних посетилаца, који у већини случајева само панорамски разгледају комплекс, без задржавања и уласка у објекте са музејским садржајима.

Током 2017. године комплекс је радио од уторка до недеље од 9 до 18 часова, а понедељак је био нерадни дан, с тим што је током сезоне екскурзија комплекс радио сваки дан, са продуженим радним временом, у складу са најавама група.

За рад у комплексу су задужене две стручне раднице ангажоване на одређено време: водич – туризмолог и кустос историчар, као и спремачица ангажована преко агенције, како је био ангажован и додатни водич током сезоне. У шпицу сезоне као додатна помоћ у комплексу су радили и радници на јавним радовима. Стручне послове невезане за рад са посетиоцима, као и све административне, логистичке и техничке послове, обављали у запослени у осталим службама музеја.

Од посетилаца је у 2017. години остварен приход од 3.562.348 динара, а са средствима пренетим из 2016. године (2.944.191 динара) у 2017. години је било расположиво 6.506.539 динара.

За функционисање Комплекса, је утрошено 2.235.765 динара и остварен је суфицит од 4.270.774 динара.

Један део суфицита је намењен за потпуно функционисање Комплекса током првих месеци 2018. године, док нема већег прилива новца (фактички до половине маја). Други део суфицита представља резерву у случају подбачаја сезоне, што се раније дешавало у више наврата, са најдрастичнијим примером из 2014. када је због поплава у шпицу главне сезоне посета била знатно мања од уобичајене, тако да су средства пренета из претходне 2013. године била основ за редован рад током целе 2014.

Са наведеним оствареним суфицитом 2017. година је преломна за даље функционисање, будући да је сада створена задовољавајућа залиха материјалних ресурса, која може да се преноси у наредне године (довољна за двогодишње рестриктивно пословање у случају понављања непредвиђених околности), тако да сва средства реализована у 2018. могу да се користе за додатне активности у комплексу.

Главне потешкоће у раду се односе на актуелно непостојање запослених у радном односу на неодређено време (због забране запошљавања), а који су од кључног значаја функционисање комплекса, као и на непостојање додатних садржаја неопходних посетиоцима за угодан и дужи боравак. Ови, као и други недостаци су исказани у Нацрту стратегије развоја Бранковине, која је довршена 2016. године и предата Оснивачу а од стране Савета за старање о Бранковини усвојена 2017. године.

2. ОПШТИ ПРИКАЗ

Примарне активности рада у оквиру Историјског спомен комплекса Знаменито место Бранковина усмерене су ка презентацији културно – историјског садржаја Комплекса (што подразумева перманентан рад са публиком), као и ка другим пратећим, стручним и техничким пословима чији је циљ редовно одржавање и додатни развој садржаја.

Наведене активности су током 2017. године реализоване на принципима потпуне самоодрживости - финасирањем свих расхода од сопствених прихода остварених у Комплексу.

Током првих 5 месеци (до почетка шпица сезоне екскурзија, и сходно томе повећаног прилива средстава), за рад комплекса се користе средства пренета из претходне године – суфицит, а током наредних 7 месеци средства реализована у текућој години, са преношењем дела истих у наредну годину. При томе се у 2017, као и у 2016 и 2015. години, водило рачуна да се остваре и додатне уштеде и да се тако створи залиха неопходне како за рад у првих 5 месеци наредне године, тако и за нормално функционисање комплекса и у случају смањене посете током наредне сезоне, а тиме и смањеног прилива прихода, до чега је у ранијем периоду долазило у више наврата. Тако је 2007/8. године посета била мања од уобичајене због радова на путу Ваљево – Шабац (приступ Бранковини је био отежан), 2009. и 2013 (јесен) због дерегулације правила организовања екскурзија (због нових прописа многе школе су краткорочно одустале од организовања екскурзија, с тим што се проблем настао 2013. пренео и на 2014. и 2015. годину), док је најмања посета била 2014. године, због поплава у шпицу сезоне.

Историјски спомен комплекс Бранковина је током 2017. године радио од уторка до недеље (понедељак нерадни дан), од 09 до 18 часова. Током сезоне школских екскурзија (15. април - 15. јуни и 15. септембар – 1. новембар) комплекс је радио сваки дан, уз продужетак радног времена, а током летњег периода организовано је радно дежурство и понедељком, као и рад ван радног времена, по претходној најави.

За рад у комплексу су задужене две стручне раднице ангажоване на одређено време: водич – туризмолог (Јелена Драгојловић) и кустос историчар (Марина Ћировић), док су послови одржавања обављани агенцијски (спремачица Гордана Митровић), а на исти начин је ангажован додатни водич током сезоне (Спасенија Цана Васиљевић). У шпицу сезоне као додатна помоћ у комплексу су уз запослене у Музеју радили и радници на јавним радовима.

Послови радника ангажованих у Комплексу били су базирани на све аспекте рада са публиком као и на редовно одржавање хигијене, док су широк спектар других послова (стручне активности невезане за рад са посетиоцима, администрација, резервације, контакти са агенција, фактурисање, логистика, стална промоција, мање поправке...) обављале стручне и техничке службе Народног музеја Ваљево. Од запослених из Музеја у раду у Бранковини су директно, уз друга задужења, учествовали: директор др Владимир Кривошејев, кустоси Светлана Марковић, Драгана Лазаревић Илић, Гордана Пајић и Боривоје Пантић, као и домар Милорад Тошић и запослени у рачуноводственој служби (Рада Милићевић и Оливера Тошић), а индиректно и остали запослени у Музеју.

3. ПОСЕТА

Укупна посета 2017:

– преко **36.000 посетилаца**

У 2017. години културно историјски комплекс Бранковина посетило је више од 36.000 посетилаца, с тим што оквирно њих око 5.000 (вероватно и знатно више), су посетиоци манифестација, као и појединачни (али и организовани) посетиоци који нису обишли музејске садржаје, а које је фактички немогуће регистровати. Ова категорија посетилаца обично долази у црквену порту, где обиђе гробове Ненадовића и гроб Десанке Максимовић, а део комплекса са музејским садржајем не обиђе, или га обиђе само у панорамском разгледању, без уласка у поставке.

Регистрована посета 2017:

- **31.000 посетилаца**

После пада посете, који је почео од септембра 2013. године, због почетка примене Закона о јавним набавкама за екскурзије, и неспремности школа да га примењују, због чега се смањио бој екскурзија (исти ефекти се уочавају и у музејским просторима у Ваљевоу, али и другим сродним субјектима у Србији), већ од 2016. године се уочава тренд повратка на претходно стање (школе и агенције су „савладале“ нову процедуру и поново почињу да екскурзије организују у већем броју).

Регистрованих посетилаца је било укупно 31.000. Од тога организованих 27.500 посетилаца са додатних 2.500 пратилаца, а остало су биле појединачне посете (било је знатно више посетилаца из ове категорије, али већина њих обилазе порту, и не улазе у део са музејским садржајем, тако да нису регистровани).

Као и претходних година највише је било ученика виших разреда основне школе, затим следе нижи разреди и на трећем месту одрасли од 26 до 60 година.

Посетиоци су били из више од 160 различитих градова из Србије, а регистровани су и посетиоци из Босна и Херцеговина, Словеније, Црне Горе, Русије...

Посета претходних година:

- У 2012. години - 30.600 регистрована посетиоца (рекордна посета у односу на претходне године).

- У 2013. години - 27.300 регистрованих посетилаца (пролећна сезона је била као претходних година, али је дошло до пада посете током јесени, због почетка примене Закона о јавним набавкама на организацију екскурзија, од септембра, што је условило пад посете током јесењег дела сезоне).

- У 2014. години - 19.000 посетилаца (пад посете како због Закона о јавним набавкама, тако и додатно због поплава у шпицу сезоне екскурзија)

– У 2015. години - 24.000 посетилаца (школе се и даље не сналазе са применом Закона о јавним набавкама када је о екскурзијама реч, али се уочава благи тренд повратка посете на претходно стање, што је уочљивије настављено у 2016.)

- У 2016. години - 29.000 посетилаца (очигледно је да су се школе снашле у примени Закона о јавним набавкама и посета се враћа на стари ниво).

4. ОСТАЛЕ АКТИВНОСТИ

- Редован рад са посетиоцима комплекса;
- Евидентирање посетилаца и анализа посете;
- Редовно одржавање хигијене у комплесу и периодично сезонско одржавање (кошење, скупљање и одвожење лишћа и сл);
- Текуће поправке и реновирања
- Суорганизовање традиционалних манифестација (Десанкини мајски дани, Сусрети песника, и сл);
- Редовно информисање свих туристичких агенција регистрованих за школски туризам, као и других туристичких агенција из Србије и Републике Српске, са одржавањем сталних контаката;
- Редовно информисање свих основних школа из Србије и Републике Српске, као и излетничких и планинарских удружења о садржајима комплекса у Бранковини;
- Широко спектар активности везаних за најаве и резервације;
- Индиректно учешће, преко Туристичке организације Ваљево, на сајмовима туризма у Београду и Нишу;
- Ажурирање и позиционирање сајтова www.brankovina.rs и www.danmalina.rs и ажурирање *FaceBook* странице и групе;

Током 2017. године су реализовани већи радови на реконструкцији мокрог чвора, поправци резервоара за воду и замене дела рефлектора испред цркве.

Настављена је у претходним годинама успостављена веома позитивна сарадња са црквеном општином и локалним становништвом.

Током 2017. године Савет за старање над Знаменитим местом Бранковина усвојио стратешку платформа за даљи развој Бранковине која је припремљена 2016. године.

5. ПОСТОЈЕЋИ ПРОБЛЕМИ

Највећи проблему у функционисању Историјског спомен комплекса Знаменито место Бранковина везани су за снабдевања водом (довози се цистернама из Ваљево – у сезони и до два пута недељно), непостојања канализације (користи се септичка јама, која се у сезони празни једном недељно), као нестабилно снабдевање електричне енергије и неосветљеност комплекса и приступа истом, што представља велики проблем у времену када је дан краћи (на почетку сезоне екскурзија у априлу, и током јесењег дела сезоне). Томе треба додати и лоше приступне путеве као и то да су места за паркирање недовољна да приме већи број аутобуса истовремено (у више наврата је уочено да се у једном тренутку око комплекса налази 10 па и више аутобуса). Посебан проблем представља непостојање додатних садржаја битних за угодност посетилаца и њихов дужи боравак. На ове и друге проблеме је конкретно указано у оквиру детаљне анализе која је саставни део поменутог Предлога нацрта стратегије.

Додатни, веома битан проблем је везан за чињеницу да у Бранковини нема радника у радном односу на неодређено време. Наиме, Музеј је руковање над комплексом Бранковина преузео од друге половине 2011. године, без и једног запосленог радника, и без наменски опредељених средстава за функционисање. Рад је у потуности заснован на средствима оствареним од посетилаца. Сходно томе су запослени ангажовани на одређено време, са пробним периодом који је требао да укаже да ли постоји могућност да Комплекс делује финансијски потпуно самодорживо. Када се после две године рада показало да је то могуће, било је планирано да се запослени преведу у радни однос на неодређено време од почетка фискалне 2014. године, али је то онемоћило доношење прописа о забрани запошљавања (крај 2013. године), тако да су два стручна радника

неопходна за рад комплекса ангажована на одређено време, заузела квоту од 10% дозвољених додатних радника, док се послови одржавања хигијене, и додатног ангажмана током сезоне реализују преко агенције.

6. ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ

Током 2017. године Историјски спомен комплекс Знаменито место Бранковина је функционисао на принципу потпуне самоодрживости, искључиво од наплате улазница, а без буџетске потпоре.

На име наплате улазница остварен је укупни приход од 3.562.348 динара, а са средствима пренетим из 2016 године (2.944.191) у 2017. години је било расположиво 6.506.539 динара.

За функционисање Комплекса, уз рестриктивне трошкове је утрошено 2.235.765 динара и остварен је суфицит од 4.270.774 динара.

Суфицит је пренет у 2018. годину, са наменом реализације свих неопходних расхода током првих пет месеци, до почетка нове сезоне посета са којом почиње и ново приходовање. Поред тога посебан део суфицита представља додатну резерву намењену за даље редовно функционисање у случају подбачаја сезоне, што се, како је већ наглашено, раније дешавало у више наврата, са најдрастичнијим примером из 2014. када је због поплава у шпицу главне сезоне посета била знатно мања од уобичајене, тако да су средства пренета из претходне 2013. године била основ за редован рад током целе 2014 и дела 2015. године.

Са наведеним суфицитом оствареним у 2017. години (који је настао као резултат рестриктивних расхода у 2015, 2016 и 2017, а после искустава из 2014) наредна 2018. 2017. година може бити преломна за даље функционисање, будући да је сада створена задовољавајућа залиха материјалних ресурса, која може да се преноси у следеће године. То значи да би, уз даље стално преношење суфицита оствареног штедњом у 2016. и 2017. години, од 2018. године укупни нови приходи могли да буду у целини улагани у рад Комплекса, а да се постојећи суфицит, који је довољан за рестриктивно пословање током две године, чува (уз даље мање повећање), ради сигурности пословања у случају понављања непредвиђеног смањења прихода изазваних спољним фактором на који не може да се утиче.

6.1. Финансијски пресек

Приход остварен током 2017. године: 3.562.348 динара

(током 2014 - 1.557.240 динара; 2015 - 2.567.686 динара; 2016 – 3.083.912 динара)

Приходована средства из 2016, пренета у 2017. годину: 2.944.191

(пренето у 2014. - 1.561.565 динара; пренето у 2015: 1.036.402 динара; 2016 - 1.714.698 динара)

Укупно расположиво у 2017. години: 6.506.539

(у 2014. - 3.118.805 динара; у 2015: 3.604.088 динара; 2016 - 4.798.610 динара)

Расходи укупно у 2017. години: 2.235.765

(у 2014 - 2.082.403 динара; у 2015: 1.889.390; 2016 - 1.854.418 динара)

Суфицит пренет у 2018. годину: 4.270.774

(у 2015 - 1.036.402 динара; у 2016: 1.714.698 2017: – 2.944.191 динара)

6.2. Структура расхода

	2014	2015	2016	2017	Инд.
УКУПНИ РАСХОДИ	2.082.403	1.889.390	1.854.418	2.235.765	1,21

КАДРОВСКИ РАСХОДИ: Зарада кустоса, водича, хигијеничарке и ангажовање сезонских појачања (брutto и доприноси), учешће у самофинансираним зарадама у музеју.	1.783.435	1.713.857	1.574.636	1.795.423	1,14
ОСТАЛИ РАСХОДИ:	298.968	175.533	279.782	440.342	1,57
Одвожење смећа		2.349	5.458	16.375	3,00
Интернет и сродни трошкови		10.440	10.847	10.440	0,96
Таксе		696	0.00	0,00	0
Услуге штампе		18.000	39.000	51.064	1,31
Одржавање објекта и околине		50.000	159.516	255.000	1,60
Материјал и опрема (канц. материјал, гориво, материјал за одржавање хигијене и други материјал)		94.048	52.809	95.108	1,80
Противпожарна опрема		0,00	1.152	768	0,67
Трошкови транспорта музејског материјала		0,00	11.000	0,00	0
Трошкови полагања стручног испита		0,00	0,00	8.500	0
Репрезентација		0,00	0.00	3.087	0

НАПОМЕНА:

- део трошкова, из категорије сталних трошкова је реализован у пакету са другим сродним трошковима Музеја који су финансирани из других извора а не од прихода из Бранковине (трошкови телефона, административни материјал, комуникације, поштарине и сл. а везани су за контакте са групама, најаве, фактуре, обрачуне и сл).

Ваљево, 09. фебруар 2018

СТАРАЛАЦ
ЗНАМЕНИТОГ МЕСТА БРАНКОВИНА
Народни музеј Ваљево
директор, музејски саветник
др Владимир Кривошејев